Gespreksnotitie versterkte gebedsoproepen -
Aanvullende uitgebreide onderbouwing

Contactorgaan Moslims en Overheid

Rondetafelgesprek vaste commissie voor BZ, Tweede Kamer • Woensdag 25 november 2026 • Wetsvoorstel 36 728

Inleiding
In verband met het initiatiefwetsvoorstel van de leden Flach en Eerdmans tot wijziging van de Wet openbare manifestaties (Wom), strekkend tot beperking van gebedsoproepen, wendt het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO), als vertegenwoordiger van ruim 380 moskeeën verenigd in tien moskeekoepels, zich tot de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken van de Tweede Kamer.

Naar aanleiding van uw vragen heeft CMO nader onderzoek gedaan. Zo is de memorie van toelichting, het wetsvoorstel, het advies van de Raad van State (hierna te noemen: RvS) en de nulmeting van Labyrinth bestudeerd. Tevens is intern overleg geweest over de strekking en de gevolgen van het wetsvoorstel. Na een zorgvuldige analyse komt het CMO tot de conclusie dat het (gewijzigde) wetsvoorstel in strijd is met artikel 1 en 6 van de Grondwet, artikel 9 van het EVRM en diverse andere internationale verdragsrechtelijke bepalingen.[1] Sterker nog, CMO stelt dat het wetsvoorstel vanwege zijn discriminatoire karakter niet past binnen de Nederlandse samenleving. Om die reden verzoekt het CMO de initiatiefnemers het wetsvoorstel in te trekken. Tevens roept het CMO de leden van de Tweede Kamer op het (gewijzigde) wetsvoorstel niet aan te nemen.

Naast de juridische bezwaren tegen het wetsvoorstel wil CMO tijdens dit rondetafelgesprek nadrukkelijk aandacht vragen voor de ervaringen vanuit de aangesloten moskeeën en de wijze waarop in de praktijk, in goed overleg met gemeenten en omwonenden, invulling wordt gegeven aan de gebedsoproep.

Deelvraag I: hoe verhoudt een beperking van versterkte gebedsoproepen zich tot de grondwet en wat zijn de ervaringen van versterkte oproepen.
CMO deelt de zorgen van de Raad van State over de gevolgen van het wetsvoorstel voor de vrijheid van godsdienst en gelijke behandeling. Hoewel het gewijzigde wetsvoorstel algemeen is geformuleerd, treft het in de praktijk nog steeds met name de islamitische gemeenschap. CMO acht dit vanuit het perspectief van de godsdienstvrijheid, het discriminatieverbod en het beginsel van gelijke behandeling bijzonder zorgelijk.

Het is CMO ermee bekend dat grondrechten beperkt kunnen worden. Echter, persoonlijke overtuigingen kunnen en mogen niet leidend zijn om grondrechten te beperken. Voor een rechtsgeldige beperking van een grondrecht moet de maatregel voldoen aan staatsrechtelijke en mensenrechtelijke criteria. Deze criteria zijn in de jurisprudentie ontwikkeld. Beperking van grondrechten is slechts geoorloofd indien zij (1) is gebaseerd op een wet in formele zin, (2) een legitiem doel dient,[2] (3) noodzakelijk is in een democratische samenleving, (4) het proportioneel (evenredig) is en het voldoet aan het principe van subsidiariteit. Het behoeft geen betoog om te stellen dat de beperking de toetsen onder de punten 2 t/m 4 niet haalt.

In 2024 heeft de rechtbank Overijssel geoordeeld dat een regelmatige versterkte gebedsoproep geen ongerechtvaardigde inbreuk vormt op het privéleven. Als iemand de gebedsoproep ergerlijk zou vinden of daarvan hinder zou ondervinden betekent dat nog niet dat de gebedsoproepen een schending van artikel 8 van het EVRM opleveren.[3] Dat artikel geeft iemand geen recht om gevrijwaard te blijven van geluiden die die persoon onwenselijk vindt.[4]

[1] Artikel 1 Gw behelst het discriminatieverbod, artikel 6 Gw en 9 EVRM beschermen de godsdienstvrijheid en levensovertuiging.
[2] Denk aan nationale veiligheid of openbare veiligheid, voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, bescherming van de gezondheid of goede zeden en de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.
[3] **Artikel 8 EVRM beschermt Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven**
[4] ECLI:NL:RBOVE:2024:4440

De wijziging van 5 oktober 2026 laat incidentele versterkte oproepen toe, maar beoogt de structurele oproep op vaste plaatsen uit te sluiten. Naar het oordeel van het CMO neemt dit het kernbezwaar niet weg: juist de terugkerende oproep op een vaste plaatst, zijnde de moskee, behoort tot de religieuze praktijk. Een incidentele uitzondering vervangt die praktijk niet. Ook een korte, zachte wekelijkse oproep waarover lokaal goede afspraken bestaan, wordt door de beoogde uitsluiting getroffen. CMO onderschrijft het standpunt van de RVS dat beperkingen van de uitoefening van het grondrecht op vrijheid van godsdienst en levensovertuiging niet van dien aard mogen zijn dat de daadwerkelijke betekenis en effectieve uitoefening van dit grondrecht in de praktijk illusoir worden.
Omdat gebedsoproepen voor de uitwerking afhankelijk zijn van versterking en ook gebonden zijn aan vaste in religieuze zin betekenisvolle momenten, is een bepaling waarbij versterkte gebedsoproepen met een bepaalde frequentie verboden zijn een te vergaande beperking. Tevens bestaat door de ruime interpretatie die aan het begrip 'incidentele versterkte oproepen' gegeven kan worden een groot risico op gemeentelijke willekeur en een risico op een dermate strikte toepassing dat het uitoefenen van het recht zelfs volledig onmogelijk zou kunnen worden in de praktijk. CMO blijft ondanks de aanpassing van het wetsvoorstel dus van mening dat het voorstel discriminerend is en een te grote inperking vormt van een grondrecht.

Deelvraag II: In hoeverre zijn kerkklokken en versterkte gebedsoproepen juridisch vergelijkbare uitingen van godsdienst of levensovertuiging.
CMO wijst erop dat het doel van klokgelui en gebedsoproepen eenduidig zijn. In beide gevallen worden geloofsdienaren opgeroepen tot het gebed. Deze oproepen zijn niet dwingend, niet in strijd met de wet en ook niet in strijd met de goede zeden. In de kern zijn het voor de wet allebei beschermde religieuze uitingen. Zoals gezegd is het doel van een oproep om moslims te bereiken en deze uit te nodigen tot het gebed. Een gebedsoproep is een sunnah en daarmee een religieuze uiting, net zoals een klokgelui als oproep tot het deelnemen aan een religieuze dienst dat is.

CMO wijst erop, zonder daar een waardeoordeel aan te geven, dat klokgelui doorgaans een groter bereik heeft dan een versterkte gebedsoproep. Het bereik van een gemiddeld klokgelui is 1 tot 3 kilometer en het bereik van een groot klokgelui is 5 kilometer of meer. Een versterkte gebedsoproep kan tot op enkele honderden meters hoorbaar zijn, afhankelijk van het geluidsniveau en de plaatselijke omstandigheden.

Deelvragen III en IV: welke ruimte biedt de huidige regelgeving om versterkte gebedsoproepen te reguleren? Wat zijn de ervaringen met versterkte oproepen?
Vanuit de tien aangesloten koepelorganisaties en ruim 380 moskeeën heeft CMO zicht op de praktijk van gebedsoproepen in Nederland. Volgens signalen vanuit onze achterban vinden bij meer dan de helft van deze moskeeën versterkte gebedsoproepen plaats. De ervaringen met gemeenten en omwonenden zijn overwegend positief. Klachten over versterkte gebedsoproepen komen bij CMO slechts sporadisch naar voren. Waar vragen of klachten ontstaan, worden deze doorgaans in overleg tussen de betrokken moskee, omwonenden en gemeente besproken en waar nodig opgelost door lokale afspraken te maken.

De Labyrinth-nulmeting van 7 januari 2026 telt 104 valide gemeentelijke reacties. Daarvan melden 96 (92,3%) geen knelpunten rond religieuze geluidsuitingen. In 71 van deze gemeenten komen religieuze geluidsuitingen voor en tien gemeenten rapporteren een structurele versterkte gebedsoproep vanuit moskeeën. Uit het onderzoek blijkt een zeer klein aantal knelpunten die veelal incidenteel van aard zijn. De door enkele gemeenten genoemde knelpunten hadden volgens de onderzoekers blijkens de toelichting niet uitsluitend betrekking op de versterkte oproep tot gebed. Voorts benoemden onderzoekers dat in een tweetal gemeenten een tweetal situaties na overleg tussen de moskee en buurt in goed overleg zijn opgelost door het maken van afspraken. Er resteren slechts een zeer klein aantal incidentele meldingen. CMO merkt op dat meldingen, klachten en ervaren knelpunten nog geen normoverschrijding aantonen. Het merendeel van de gemeenten heeft volgens de onderzoekers geen behoefte aan aanvullend beleid. De onderzoekers constateren dat uit de vergelijking met andere Europese landen en het advies van de RVS naar voren komt dat er geen aanleiding is voor specifieke landelijke wetgeving. De bestaande mogelijkheden voldoen. De onderzoekers waarschuwen tegen vergaande conclusies over de toereikendheid van regelgeving. Volgens het CMO is daarmee geen structureel maatschappelijk probleem aangetoond dat een landelijke beperking van versterkte

gebedsoproepen rechtvaardigt. De wetgever moet onderbouwen welke concrete problemen niet met minder ingrijpende middelen kunnen worden opgelost. Een ongegrond beroep op mogelijke groei of maatschappelijke weerstand volstaat daarvoor niet.

Zoals reeds opgemerkt is er vanuit onze achterban zelden een melding gekomen van klachten van buurtbewoners en/of van gemeenten. Echter, daar waar een klacht bij de gemeente werd ingediend, is in de betreffende moskee met de gemeente en de koepelorganisatie onderzocht in hoeverre er sprake was van geluidsoverlast. Bij de vaststelling van geluidsoverlast is in overleg met de gemeente en onder verwijzing van naar artikel 10 Wom het geluidsniveau aangepast. De gemeente heeft voldoende middelen om handhavend op te treden bij overtredingen van de Wom. Indien de noodzaak daartoe bestaat, is het aan de rechter om de criteria in de Wom nader toe te lichten om zo aan de samenleving handvaten te geven over de toepassing van de Wom.

Gebruik de bestaande gemeentelijke bevoegdheden

Artikel 10 Wom geeft de gemeenteraad uitdrukkelijk ruimte om de duur en het geluidsniveau te reguleren. De Raad van State beschrijft daarnaast ruimte voor lokale begrenzing van frequentie en tijdstippen, met behoud van een betekenisvolle geloofsuitoefening.[5] [1] Gemeenten kunnen toezicht houden en bij overtreding van rechtsgeldige, toepasselijke normen handhaven. Een klacht vanwege een persoonlijke 'smaak' is nog geen normoverschrijding.

CMO heeft als beleid uiteengezet dat oproepen moeten voldoen aan de wettelijke voorschriften en dat afspraken over tijdstip, frequentie, duur en decibelniveau moeten worden nageleefd. Er bestaat geen overal identieke landelijke norm voor al deze aspecten en dat is niet nodig nu maatwerk wordt geleverd.

Het voorstel is in deze vorm niet verantwoord uitvoerbaar

De voorgestelde wet definieert niet wanneer een versterkte oproep "incidenteel" is. Hoe moet een gemeente jaarlijks terugkerende oproepen tijdens religieuze feestdagen beoordelen? Waar ligt de grens tussen een incidentele reeks en structureel gebruik? Gemeenten moeten deze grens invullen, verzoeken beoordelen en besluiten verdedigen. De toelichting onderbouwt de verwachte lastenverlichting niet met een concrete uitvoeringsanalyse.[6]

Het voorstel ontneemt gemeenten ruimte om een goed functionerende structurele praktijk te behouden, terwijl het voor incidentele oproepen juist lokale afwegingen verlangt. De beloofde uniformiteit blijft daarmee onvolledig. Verschillen tussen gemeenten zijn bovendien niet automatisch rechtsongelijkheid: uiteenlopende locaties en omstandigheden kunnen verschillend beleid rechtvaardigen. Voor het CMO zijn dit overbodige regels die nieuwe geschillen kunnen veroorzaken zonder aantoonbare meerwaarde voor de leefomgeving.

Versterk overleg en de verantwoordelijkheid van moskeeën

Vanuit de praktijk zien wij dat versterkte gebedsoproepen op veel plaatsen al jarenlang plaatsvinden zonder noemenswaardige klachten. Waar wel vragen of zorgen ontstaan, blijkt dat goed overleg en het maken van concrete afspraken doorgaans leiden tot wederzijds begrip en overeenstemming, waardoor klachten en bezwaren kunnen worden weggenomen. CMO vindt het belangrijk dat deze bestaande, goed functionerende lokale samenwerking wordt erkend en behouden blijft.

De praktijk biedt een bewezen werkbaar alternatief. De nulmeting beschrijft dat moskeeën omwonenden vooraf informeerden en dat na klachten overleg met moskeebesturen plaatsvond. Aanpassing van het volume leidde in beschreven gevallen tot het uitblijven van verdere klachten.[7] Het CMO bepleit vroegtijdig overleg met omwonenden en gemeenten, een bereikbaar aanspreekpunt en duidelijke afspraken over tijdstip, frequentie, duur en geluidsniveau. Waar nodig worden na overleg aanpassingen gedaan om hinder te minimaliseren. Overleg is gericht op zorgvuldig samenleven; de uitoefening van een grondrecht kan niet afhankelijk worden gemaakt van instemming van alle omwonenden. Koppel de uitkomst terug en beoordeel samen of de gemaakte afspraken worden nageleefd en de

[5] Afdeling advisering Raad van State, W04.25.00086/I, punten 2 en 3; Kamerstukken II 2026/27, 36 728, nr. 4. Het advies betreft het oorspronkelijke voorstel.
[6] Kamerstukken II 2026/27, 36 728, nrs. 4–6, 5 oktober 2026; in het bijzonder nr. 6, § 7 en de artikelsgewijze toelichting.
[7] Labyrinth, Analyse 0-meting gemeenten: versterkte gebedsoproepen, 7 januari 2026, pp. 5–7, 13, 15–16 en 19–22.

concrete hinder voldoende wordt beperkt. Bij aanhoudende klachten kan de gemeente bemiddelen, meten en zo nodig handhaven binnen haar bevoegdheden.

Het CMO is bereid de opbrengsten van de verkenning versterkte gebedsoproepen (VGO) onder de aandacht van de tien aangesloten koepelorganisaties te brengen, om waar nodig communicatie met buurtbewoners en gemeenten te bevorderen. Zo kunnen betrokkenen problemen zelf oplossen, met de gemeente als aanspreekpunt en toezichthouder.

Onze oproep aan de Kamer is helder: verwerp dit wetsvoorstel en steun de bestaande lokale aanpak. Neem daarbij het aangekondigde advies van de tijdelijke commissie Grondrechten en Constitutionele toetsing nadrukkelijk mee.
CMO benadrukt dat bescherming van de godsdienstvrijheid en aandacht voor een goede verstandhouding met de omgeving hand in hand kunnen gaan. De ervaringen vanuit onze achterban laten zien dat overleg en lokaal maatwerk in de praktijk veelal goed functioneren. Wij blijven graag met gemeenten, omwonenden en de overheid in gesprek om deze samenwerking verder te versterken.